

Aktuelt

Der er kommet regn men ikke alle steder nær nok i forhold til behovet eller manglen på vand. Der er stadig et nedbørsunderskud og når det er tørt, som det har været, tørrer jorden hurtigt ud igen. Så der kan stadig være brug for vanding i afgrøderne. Ellers er sæsonen langt fremme på grund af varmen og tørken denne sommer. Tørken og det usædvanlige varme vejr henover sommeren har ikke kun præget sæsonen hos os men også hos mange af vores nabolande. Det har betydet særlige udfordringer med mindre udbytte til følge. Vi har oplevet ekstraordinære problemer med blandt andet ukrudt, fordi marker ikke har lukket ordentlig, skadedyr, fordi de har optrådt tidligere og i større antal og meldug, fordi forholdene har været optimale.

INDHOLD

Aktuelt.....	1
Regler og lovstof	1
Økologi.....	1
Nyt om kemi	2
Tilskudsmuligheder	2
Nyt om enkelte grønsagskulturer:	2
Salat.....	2
Kål & kinakål.....	2
Løg.....	4
Gulerod, persillerod og pastinak.....	6
Pastinak/persillerod	7
Jordskokker.....	9
Sødkartofler	9
Arrangementer	10

Regler og lovstof

Udsættelse af fristen for efterafgrøder i 2018

Fristen for etablering af efterafgrøder - dvs. pligtige, MFO, målrettede og husdyrefterafgrøder - er den 3. september. Ved såning lige op til den 3. september anbefales, at udsædsmængden øges med 15% pga. det sene tidspunkt. Til såning senest den 3. september kan bruges alle kornarter, honningurt, græs, eller korsblomstrede arter. Hvis man opfylder sine MFO-forpligtigelse med MFO-efterafgrødekrav, sås mindst 2 arter i blanding, og det er en fordel med endnu flere. Samme blanding kan anvendes til de øvrige typer efterafgrøder. For pligtige efterafgrøder er der alternativer, som f.eks. hvede sået senest den 7. september, der gælder for kun 0,25 ha for hver ha efterafgrødekrav. Hvis ikke der etableres, de for ejendom gældende krav til efterafgrøder, får man nedsat støtte (f.eks. grøn støtte) og/eller reduceret N-kvote, afhængig af hvilke type efterafgrøder der mangler.

Økologi

Nye økologiske arealer

Så er det sidste chance for at søge om Økologisk Arealtilskud for 2019 til arealer, der er tilkommet bedriften fra den 21. april og frem til den 1. september. Det gælder dog kun for økologer, der har været autoriseret senest den 20. april i år. Ansøgningen skal senest været modtaget i Landbrugsstyrelsen den 3. september, men hvis skemaet også bruges til at indberette omlægning af de nye arealer, skal det senest været modtaget på dagen for omlægning, og allersenslest den 1. september.

Nyt om kemi

Udløb af dispensationer for brug af Select og Acrobat Plus

Husk at Select og Acrobat Plus er midler på dispensation. Efter udløb af dispensation må evt. restlager ikke opbevares, hvilket vil sige efter 13. august 2018 for Select og 13. oktober 2018 for Acrobat Plus.

Tilskudsmuligheder

Miljøtilskud 2018

Ansøgningsfristen er 2. oktober og der kan søges om 40% tilskud til udvalgte teknologier, som findes på teknologilisten. Landbrugsstyrelsen liste over de udvalgte teknologier kan findes [her](#). Læs også Landbrugsstyrelsens nyhed om gode råd og tips til ansøgningen [her](#).

Kontakt: [Mona H. Christensen](#), Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N. Tlf.: 8740 5478. E-mail: mhc@seges.dk

Nyt om enkelte grønsagskulturer:

Salat

Bladtæger

Der er stadig en del aktive bladtæger i salatmarkerne, og der ses ret mange skader nu - ujævne gnav på de nederste og midterste af bladene. Eneste middel, der kan bruges mod denne skadegører, er Fastac 50, der i hovedsalat, pluksalat og rucola har en [mindre anvendelse mod insekter](#) generelt og virker som kontaktmiddel med en vis repellerende effekt. Tilstedeværelsen af bladtæger er normalt størst langs hegn og diger.

Salatskimmel

Indtil videre ses bremlia, salatskimmel kun i ikke fuldt resistente sorter og ikke i særlig stort omfang, men den nuværende fugtige og ustadige vejrtype er guf for sygdommen. Hvis der ikke anvendes fuldt resistente sorter, bør der forebygges med [Aliette WG 80](#) eller [Previcur Energy](#). Ved de første symptomer slås over på behandlinger med [Cabrio Duo](#) eller [Revus](#).

Kål & kinakål

Generelt

Sommeren 2018 har budt på meget store udfordringer for kålproducenterne i Danmark, uanset om de er konventionelle eller økologiske. Den lange tørre og varme periode har presset planterne vækstmæssigt og samtidig skabt ideelle betingelser for skadedyr som kålbladlus, hvide fluer og kålmøl. Så det har været meget vanskeligt at kunne levere lige så mange produkter som normalt og som planlagt. Pga. varmen har der sidst på sommeren været usædvanligt mange angreb af bladtæger, der på et tidligt tidspunkt har stukket hjertesuddet på en større andel af bl.a. spidskål, blomkål og broccoli. Det kan allerede nu konstateres, at der vil blive knaphed på leverancerne fra de danske marker, da en del planter må opgives helt og en hel del andre vil få svært ved at opnå normal størrelse. Situationen er den samme over hele Nordeuropa, så

efterspørgslen på gode grønsager vil være stor i hele dette område. Der kan forhåbentlig bøjes nogle regler og krav, så der evt. kan leveres lidt mindre størrelser og mængder end oprindeligt aftalt.

Hvide fluer (mellus)

I grønkål, rosenkål og savoykål ses flere steder angreb af hvide fluer (mellus). Der findes kun et godkendt middel mod denne skadegører i disse kulturer, nemlig [Movovento 100 SC](#), der har en sprøjtefrist på kun 3 dage. Midlet er også effektivt mod kålbladlus og mod bladlus i kinakål. Der skal bruges 0,75 l pr. ha og der må max. behandles 2 gange med 14 dages mellemrum pr. kultur. Der anvendes 500 l vand pr. ha.

I økologi er det meget vanskeligt at kontrollere denne skadegører, hvis den først har indfundet sig. Spruzit Neu er godkendt i økologi mod sugende insekter i bladkål og hovedkål (mindre anvendelser), men ikke i rosenkål og vi forventer heller ikke den store virkning overfor de hvide fluer med dette kontaktmiddel. Angreb ser ud til at kunne holdes noget nede ved at afknibe de nederste blade, hvor der som regel er flest af de hvide fluer.

Stor og Lille Kålsommerfugl

Der flyver lokalt en del af de hvide kålsommerfugle, og der er ofte en vis bestand af larver også i august-september. Bekæmpelsen er som med kålmøllene rettet mod de små larver; dvs. Steward i konventionelle kål og B.t. midler i økologisk.

Kålbladlus

Der har været store problemer med kålbladlusene de sidste par måneder, ikke mindst i økologisk produktion, hvor en effektiv bekæmpelse kræver en kombination af god timing og assistance af nyttedyr som svirrefluer og snyltehvepse. En uheldig eftervirkning af kålbladlusenes huseren er den efterfølgende forøgede risiko for angreb af bladsvampe, der trives på de sukkerholdige rester fra bladlus og ekskrementer. Kraftigt angrebne kål er uegnede til langtidslagring.

Mht. bekæmpelse henvises til [GrønsagsNyt nr. 11](#).

Blinde kål

Som nævnt i [GrønsagsNyt nr. 11](#) er der den seneste tid observeret usædvanligt mange blinde kål i de sene udplantninger af diverse kål. Det skyldes efter vort kendskab stik af Håret Engtæge (*Lygus rugulipennis*) i de helt spæde hjertesked på småplanterne. Vi hører fra vore svenske og norske kolleger, at problemet er det samme hos dem, og det stemmer fint med, at der har været stor aktivitet af disse tæger i grønsagerne i juli-august.

Når først skaden er synlig, er det for sent at rette op på den, og der findes da heller ingen godkendte midler mod tæger i kål. I Norge har de gode erfaringer med at knibe planterne tilbage til et enkelt hovedskud, hvis det opdages ved plantning eller umiddelbart derefter.

Tæger stikker typisk planterne, når de er ganske små, dvs. omkring plantetidspunktet eller før. Når planterne er samlet sammen på et lille areal, f.eks. på en hærdeplads, vil selv relativt få tæger kunne lave stor ravage.

Bladsvampe

Der må forventes et meget større sygdomstryk i kålmarkerne fremadrettet af både alternaria, gråskimmel og mycosphaerella. For det første er der nu længere nætter (mere nattedug) og større tæthed i markerne, og for det andet er der mange sår og efterladenskaber efter bladlus og larver. Derfor bør man allerede nu starte op med jævnlige, forebyggende behandlinger, specielt i

lagerkål.

Ud over de 3 midler med strobiluriner ([Amistar](#), [Signum WG](#) og [Ortiva Top](#)) er [Switch 62,5 WG](#) også godkendt (mindre anvendelse) i alle typer kål mod gråskimmel og storknoldet knoldbægersvamp. Det kan bruges som resistensbryder ind i mellem behandlinger med strobilurinerne. Gråskimmel, der trives godt i sårene efter angreb af larver, er en ofte tabsgivende sygdom i lagerkål.

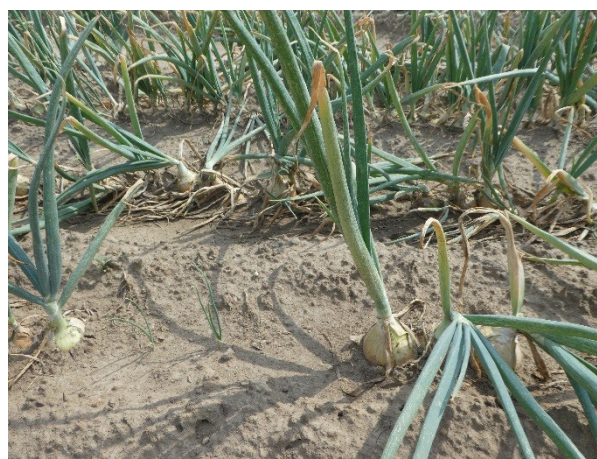
Kålbrot

Der ses nu mange angreb af kålbrot i flere forskellige kålkulturer rundt omkring i landet. Angrebene er størst i genplantninger og på i forvejen belastede sædskifter, men der er også eksempler på kålbrot i, hvad der betegnes som "jomfrujord". Den stærke varme i forbindelse med kraftig vanding og siden udbredt nedbør har givet kålbrot gode betingelser. Det er også tænkeligt, at kalkning af genplantede marker ikke har nået at virke så hurtigt som ønsket for at forebygge kålbrot. Selv et lille (måske uopdaget) angreb i en tidlig plantning kan opformeres meget hurtigt i en efterfølgende plantning, hvis forholdene er til stede, og det er desværre meget let at flytte smitten rundt i marken - og mellem marker - med maskiner og redskaber. Generelt lavere temperaturer vil favorisere nyvækst af rødder, så et sent angreb af kålbrot kan af og til rette sig noget i løbet af efteråret.

Løg

Pressemeddelelse om løghøsten 2018

Det har mildt sagt været en atypisk sæson. De tidligere dystre forudsigelser for udbytterne bliver desværre opfyldt til fulde og mere til. Avlerforeningen af Danske Spiseløg har udsendt en meddelelse om situationen og fået god tilbagemelding fra avlere. Den har været vist i mange aviser, også ikke landbrugsfaglige, på de sociale medier og på avisernes online udgaver. Desuden har den givet anledning til, at TV2 Fyn har lavet et indslag med Frants Bernstorff fra Gyldensteen og Jens Nannerup fra GASA Odense. Det har også været i landsdækkende TV2 og i radio Nova.

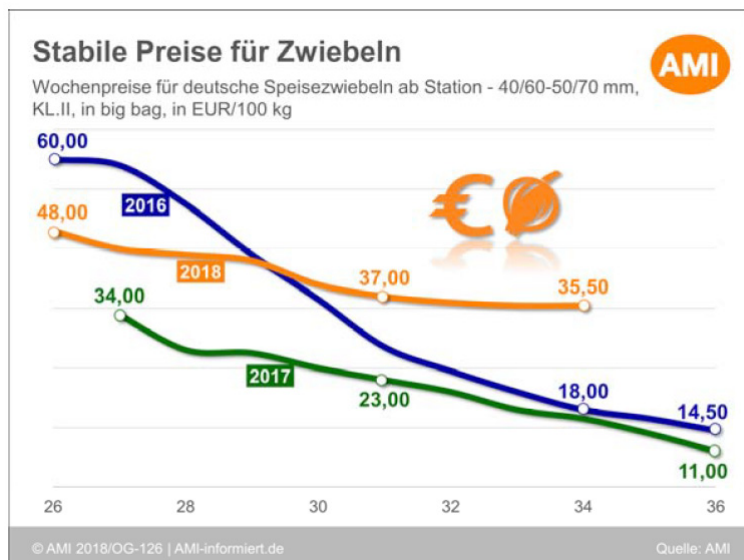


Sådan skulle det se ud - og sådan ser det ud hos de hårdest ramte løgavlere

Læs pressemeddelelsen [her](#).

Generelt

Næste store problem i løgene bliver, hvordan så stressede løg vil opføre sig på lagrene. Vil de rådne pga. solskoldning eller vil de spire pga. atypisk vækstrytme? Der er mange uafklarede spørgsmål, som kun kan besvares senere. Der er ingen tvivl om, at der vil være behov for ekstra kontrol på lageret. Kan løgene sælges til fornuftig pris her inden jul, vil det være en god ide at sælge de løg, der har været udsat for den hårdeste påvirkning af vejret.



Ifølge AMI koster 40/60 og 50/70 i storsække kr. 2.66 pr kg.

Frilægning

Alle løg, der er helt eller næsten helt visne, skal frilægges nu. Det er kun meget sene arealer, der skal have lov at gro længere. Det kan måske være katastrofalt, hvis løg, der er næsten visnet ned, begynder at gro igen. Ved sådan en stress påvirkning vil løgene sandsynligvis ikke kunne lagres uden at gro videre.

Næste års løgarealer

Husk allerede nu at vælge hvilke arealer, der skal være løg i næste år og lave en strategi for jordbehandling til bekæmpelse af rodskrudd. Arealer, hvor der skal være løg året efter, er jo fritaget for forbuddet mod jordbehandling. Husk også at få taget jordprøver, så gødningsplanen kan optimeres og der kan kalkes i efteråret, hvis der er behov.

Lagertørring af løg

Sørg for god beluftning, når løgene kommer ind på lageret. Gerne op til 400 m³ yderluft pr. ton pr. time, indtil løgene er overfladetørrede. Overfladetørringen bør kun tage nogle få døgn, indtil løgene er "rasletørre". Luftfugtigheden i de øverste løg skal være faldet til ca. 75 %. Det varer typisk et til tre døgn for løg, som har gennemgået en normal god markvejring. I år, hvor løgene vejrer rigtig hurtigt på marken, både fordi det er tidligt, jorden er tør og vi stadig har en del sol, går det rigtig hurtigt. Men husk nu at de alligevel skal beluftes inden halstørring. Derefter skal temperaturen hæves til den efterfølgende tørring. Der skal vælges enten at ligge på 19-20°C eller 35°C. Der må ikke tørres med temperaturer på mellem 23 og 28°C.

På Vacc-Tek anlæg kan temperaturen hæves til 35°C så hurtigt som muligt efter indlagring. Dette gøres ved, at der recirkuleres meget, og luftfugtigheden vil så stige. Dette må kun ske kortvarigt, og efter to til tre dage skal den begynde at falde igen. Det har vist sig, at den høje luftfugtighed i opvarmningsfasen giver mindre afskalning af løgene, end hvis der varmes op til 35°C over en længere periode med lav luftfugtighed.

Økologi

Næste års økologiske løgarealer

I de økologiske marker, hvor der skal være løg i 2019, er det endnu mere vigtigt, at der bekæmpes ukrudt her i efteråret. Det er selvfølgelig vigtigt med efterafgrøder for at forbedre jordstruktur og øge det organiske indhold i jorden. Men det er endnu mere vigtigt, at jorden er fri for besværlige ukrudtsarter. En god måde at få bugt med dette er at holde jorden sort med stubharven hele efteråret og vinteren igennem. Kvik, svinemælk og andet rodukrudt er totalt ødelæggende for et godt resultat i løgene.

Dette giver også en reduktion af nematoder og snegle.

Lagring af økologiske løg

Jeg mener, det er en god ide at tørre alle økologiske løg med 35°C. Opvarmningen skal ske i mindst en uge, så løgene er gennemvarme med 35°C i fem dage. Derefter er lagringen det samme som beskrevet under de konventionelle løg.

Gulerod, persillerod og pastinak

Meldug og bladplet

Meldug og bladplet optræder fortsat hyppigt i gulerødder og vil stadig kunne udvikle sig i løbet af september.

Gulerodsfluer

Der er endnu ikke gulerodsfluer af betydning på de gule limplader, som GartneriRådgivningen følger og dermed endnu ikke generelt behov for bekæmpelse. Hvis der lokalt er enkelte marker, hvor skadetærsklen er overskredet, er Karate 2,5 WG eneste godkendte produkt i gulerødder, pastinak og persillerod med doseringen 0,4 kg/ha og max. to sprøjtninger pr. vækstsæson samt 14 dages sprøjtefrist ([mindre anvendelsesvejledningen](#)).

Phytoplasma

Der er i år ekstra mange gul-violette toppe i gulerodsmarkerne. Når planterne trækkes op, finder man, at roden har sat ekstra mange kraftige hvide siderødder i rækker ned langs siderne. De gule toppe og siderødderne er en stress-reaktion og skyldes i mange tilfælde infektion af phytoplasma. Der findes flere forskellige typer phytoplasma. I håndbøger angives Aster Yellows ofte som årsagen, men der skal en laboratorieanalyse til for at være helt sikker (kan forveksles med andre typer phytoplasma, liberibacter eller virus). Vores kendskab til, hvordan phytoplasma spredes, er meget begrænset. I litteraturen angives cikader og bladlopper som vektorer. Angreb er normalt jævnt fordelt over hele marker og sjældent koncentreret til læhegn. Hvis man gør sig den ulejlighed at tælle planterne, vil man opdage, at der selv ved meget synlige angreb oftest kun er tale om <1% angrebne planter. De har formentlig begrænset betydning for udbyttet, men rødderne smager ikke specielt godt.

Pastinak/persillerod

Bladplet og meldug

Bladplet og meldug i pastinak og meldug i persillerod er fortsat under udvikling.



Meldug i pastinak. De mørke pletter bag de hvide er ældre angreb af meldug.



Hvor der er meldug på bladene, er der ofte mere meldug op af stænglerne.



Bladplet i pastinak. Fugt og varme kan fremme angreb på pastinakkerne, så de bliver gule og bliver tynde i toppen.



Meldug i persillerod. Persillerod får hyppigere meldug end gulerod og pastinak.

Agerugler

Angreb af knoporm ses hyppigt i gulerødder, rødbeder og persillerod. Specielt i marker hvor der ikke blevet sprøjtet eller vandet efter varslingen med ageruglefælder. Normalt ses skaderne som dybe huller i rødderne. I år ses skaderne ofte som overfladiske skurvede fordybninger. Symptomerne opstår typisk, fordi små larver rasper i overfladen af rødderne, mens rødderne endnu er meget små - se foto.

Angreb af knoporm i persillerod. Øverst ældre angreb med overfladiske skurvede fordybninger. Nederst dybe huller med friske angreb.



Høst, nedkøling og indlagring

Høst af pastinak og persillerod er i fuld gang nu. I september-oktober kan der være perioder, hvor de er meget følsomme for stød og skader i forbindelse med høst. Det kan f.eks. skyldes, at rødderne bliver meget saftspændte i regnfulde perioder. Fænomenet kan skifte meget fra mark til mark og fra sort til sort. Skaderne kan nedbringes ved skånsom høst eller ved at lade marken stå til senere og i stedet høste en anden mark eller anden sort. Pastinakker og persillerod kan også høstes med frilægger og samles op med hånden. Herved opnås særdeles skånsom høst. Det er udbredt praksis i England.

Både pastinak og persillerod har normalt en flot hvid farve straks efter høst. Kort tid efter høst og ofte allerede, inden de når at blive pakket, skifter de farve til en kedelig grå-brun nuance. Den hvide farve kan opretholdes, hvis rødderne køles ned til 1°C i kernen inden for en time efter høst. Hvis rødderne herefter pakkes og indlægges under køl, kan de holde den flotte hvide farve helt frem til supermarkedets køledisk.

Rødbeder

Bedefluer

Temperaturen er nu faldet så meget om natten, at bedeflueres æg og larver udvikles for langsomt til for alvor at kunne true rødbedehøsten. Der kan være mange æg af bedefluerne på bladene, men de når næppe at blive noget problem.

Bladplet

Bladplet ses fortsat i rødbederne. Nu hvor temperaturen falder henover efteråret bliver ramularia-bladplet den dominerende type. Der findes umiddelbart inden bekæmpelsesmidler godkendt til bekæmpelse af bladplet i rødbeder. De eneste svampemidler godkendt til rødbeder er Switch 62,5 WG og Armicarb 85 SP mod hhv. knoldbægersvamp og meldug.

Jordskokker

Meldug

Meldug optræder meget hyppigt i jordskokkerne denne sommer. Angreb er vanskelige at kontrollere. [Armcarb 85 SP](#) er eneste godkendte bekæmpelsesmiddel og er godkendt både konventionel og økologi.

Knoldbægersvamp

Jordskokker er meget følsomme over for angreb af knoldbægersvamp. Angreb ved stængelbasis kan udvikle sig meget kraftigt i løbet af september. Infektion ved stængelbasis kommer formentlig fra sklerotier, som spirer i jorden og ikke fra apothecier, som spreder sporer med vinden. Derfor er mulighederne for bekæmpelse meget begrænset og med fokus på sortsvalg, sædskifte, lavt plantetal (lys og luft) og effektiv ukrudtsbekæmpelse. Der findes ingen godkendte bekæmpelsesmidler mod knoldbægersvamp i jordskokker.

Sødkartofler

Åbent hus

GartneriRådgivningen gennemfører igen i år forsøg med produktion af sødkartofler. Denne gang med sorter fra SWHorto. Sorterne Erato White, Erato Orange, Erato Gusto og Erato Pleno kommer fra sortsejeren Volmary i Tyskland.

Der er "Åbent hus" i marken den 5. september 2018 kl. 14:00, hvor Lars Møller viser et af forsøgene frem og præsenterer dyrkningsstrategien, og Henrik Sørensen fra SWHorto præsenterer sorterne. Vi tager en kande kaffe med i marken. Forsøget er placeret i Bjerringbro, Sahl, ind til venstre bag Gamle Færgevej 11.
GPS-koordinater 56.338863, 9.620433.

Projektet er støttet af Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneri-produkter

Arrangementer

- 1.-2. september [Økologisk Høstmarked](#)
5. september Åbent hus i sødkartofler. Gamle Færgevej 11, Bjerringbro
Tilmelding til Stig Nielsen på sfn@seges.dk
- 7.-9. september [Food Festival](#), Aarhus
16. september [Åbent Landbrug](#)
- 18.-23. september [32. Dithmarscher Kohltage](#)
- 25.-28. september Open Days i Holland
2. oktober kl. 14-16.30 Demo en frugtbar jord på Gyldensteen
Jordfrugtbarhed og efterafgrøder i et grøntsagssædskifte
- åbent arrangement på demoarealerne på Gyldensteen Gods.
Program følger.
9. oktober [Fødevarer dagen](#), Hindsgavl Slot, Fyn.
Bl.a. prisoverrækkelse af Frugt- og Grøntprisen 2018

Specielt for løg:

- Okt. Erfamøde Samsø. Vi mødes hos Ejnar og Rasmus Bager, Sildeballe 2, 8305 Samsø.
Derefter køres til Jens Kjeldahl. Fokus på lagring. Datoen bestemmes efter hvornår løgene er ved at være lagerfaste. Tilmelding senest dagen før, på pk1@seges.dk.
- Okt. Erfamøde Sjælland. Fokus på lagring. Datoen bestemmes efter hvornår løgene er ved at være lagerfaste. Tilmelding senest dagen før pk1@seges.dk.

2019

- 28.-29. jan. Årsmøde, Vejle Centerhotel.

Dan H. Christensen holder ferie i uge 35



Ole Scharff

Tlf: 87 40 66 34 / Mobil: 40 73 19 58
ohs@seges.dk



Lars Møller

Tlf: 40 84 30 11
lrm@seges.dk



Karina Frandsen

Tlf: 87 40 66 12 / Mobil: 21 64 80 85
kfr@seges.dk



Emma Christiani Skov

Tlf: 87 40 66 01 / 30 66 61 78
esko@seges.dk



Pernille Kynde
Barselsorlov



Richard de Visser

Tlf: 87 40 66 10 / Mobil: 30 53 87 16
rdv@seges.dk



Peder Krogsgård

Tlf: 40 37 46 51
pk1@seges.dk